

Projektisuunnitelma julkishallintoa koskevasta selvityksestä Paikkatietopoliittista selontekoa varten

Selvitystyön lähtökohdat

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelelee valtioneuvostolle paikkatietopoliittista selontekoa.

Selonteossa on tarkoitus kuvata ja arvioida kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin

- laatua, tehokkuutta ja palvelukykyä nykytilan osalta
- kehitysodotuksia ja palvelukykyä tavoitetilan osalta

Ministeriö tilaa selontekoa varten yksityistä ja julkista sektoria sekä koulutusta ja tutkimusta koskevat selvitykset sekä teettää teknologian kehittymistä koskevan katsauksen. Selvitystehtävien erityisenä haasteena on selvityskohteen laaja-alaisuus ja laajuus.

Paikkatietoinfrastruktuurilla tarkoitetaan

- saatavilla olevia paikkatietoaineistoja
- paikkatiedon käyttöä tukevia palveluja
- paikkatiedon ja -palvelujen tuottamisen ja ylläpidon prosesseja ja menettelytapoja
- paikkatietoaineistojen keruuta ja hallintaa sekä palveluja koskevia normeja ja standardeja
- paikannuksen infrastruktuuria ja siihen liittyviä palveluja
- edellisiin liittyvää hallintoa ja lainsäädäntöä, tukipalveluja ja yhteistoimintamalleja sekä koulutusta, tutkimusta ja näiden ohjaamista

Paikkatietoinfrastruktuuria tarkastellaan laajemmin kuin *Inspire-direktiivi* (2007/2/EY) sekä *Laki* (421/2009, 1502/2015) ja *Asetus* (725/2009, 922/2014) *paikkatietoinfrastruktuurista* määrittelevät.

Kansallinen paikkatietostrategia 2016 Paikkatiedon paikka (MMM julkaisuja 4/2014) korostaa paikkatiedon käytön edistämistä ja lisäämistä. Julkishallinnolla on keskeinen rooli paikkatietoinfrastruktuurin suhteen sekä tiedon ja palvelujen tuottajana että hyödyntäjänä.

Selvitystyön kohteena olevalla julkishallinnolla tarkoitetaan tässä etenkin

- ministeriöitä sekä valtion virastoja ja laitoksia
- aluehallintovirastoja ja ELY-keskuksia
- kuntia ja kuntayhtymiä (ml. maakuntien liitot)

Paikkatietoaineistoja on runsaalla 30 valtionhallinnon osapuolella ja noin 200 kunnalla. Näiden lisäksi paikkatietoja ylläpidetään maakuntien liitoissa ja aluehallinnossa sekä hyödynnetään edellisten lisäksi joissakin virastoissa. Selvityksen kohderyhmä on suuri.

Tämä julkishallintoa koskeva selvitystyö ei periaatteessa kata valtion tutkimustoimintaa, liiketoimintaa eikä välillistä julkishallintoa (Kela lukuun ottamatta) ja tilaaja ohjaa tältä osin työnjakoa rinnakkaisten selvitystöiden kesken. Valtion tutkimuslaitokset kuuluvat kuitenkin tämän selvityksen piiriin paikkatietoon liittyvien viranomaistehtäviensä osalta.

Tavoitteet

Selvitystyön tavoitteena on

- tuottaa julkishallintoa koskeva tietopohja paikkatietopoliittisen selonteon analyysi- ja linjausvaiheisiin
- kuulla julkishallinnon osapuolia ja koota näkemyksiä kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämisestä sekä aiheeseen kytkeytyvistä haasteista ja esteistä
- tarjota visio paikkatietoinfrastruktuurin tavoitetilasta ja skenaarioita infrastruktuurin kehittymisestä sekä sen hyödyntämisestä ja näiden vaikutuksista julkishallinnon toimintaan
- kirjata keskeiset suositukset tarpeellisista toimenpiteistä paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi

Tehtävät

Selonteon laatimista tukevassa julkishallintoa koskevassa selvitystyössä

- laaditaan **kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin nykytilan kuvaus**, jossa tarkastellaan julkishallinnon roolia paikkatiedon ja -palvelujen tuottajana ja hyödyntäjänä sekä kehittäjänä ja tukipalvelujen tuottajana
- haastatellaan julkishallinnon osapuolia ja kirjataan **julkishallinnon näkemyksiä, tarpeita sekä odotuksia** paikkatietoinfrastruktuurin eri osa-alueisiin ja niiden kehittämiseen
- laaditaan **paikkatietoinfrastruktuurin tavoitetilan kuvaus**, jossa tarkastellaan julkishallinnon paikkatietotoimintoja ja vastuista
- kootaan **suosituksia** paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseksi

Tavoitetilan kuvauksessa kiinnitetään erityistä huomiota Sote- ja maakuntahallinnon järjestämiseen. Raportointiin sisältyy myös lyhyt kuvaus Ahvenanmaan erityisasemasta kansallisessa paikkatietoinfrastruktuurissa.

Resurssit

Selvitystyön käytännön toteutuksesta ja raportoinnista vastaa

- konsultti Antti Rainio.

Tilaajana on maa- ja metsätalous ministeriö ja tilaajan edustajana selvitystyötä ohjaavat

- hankepääällikkö Kari-Pekka Karlsson ja
- tietohallintojohtaja Antti Vertanen.

Organisaatiot nimeävät edustajansa työpajoihin ja haastatteluihin.

Työpajoihin voivat osallistua lisäksi paikkatietoinfrastruktuurin tukipalveluista vastaavat Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskuksen edustajat.

Selvitystyön toteutus ja menettelytavat

Selvitystyö tehdään lähdeaineiston, työpajojen ja haastattelujen pohjalta. Toimeksisaanut konsultti vastaa muistioiden ja raporttien kirjoitustyöstä. Työpajat pyritään järjestämään Pasilan virastokeskuksen kokouskeskuksessa tilaajan kustannuksella. Tilaajan edustajina työpajoihin osallistuvat lähinnä hankepääällikkö Kari-Pekka Karlsson ja tietohallintojohtaja Antti Vertanen, joiden roolina on mm. esitellä selontekohanke. Konsultti valmistelee työpajoja koskevan kutsukirjeen, jonka tilaaja tarkistaa ja lähettää ennakkotietona organisaatioille, joiden toivotaan osallistuvan kuhunkin työpajaan.

Konsultti laatii alustavan nykytilan kuvauksen paikkatietoinfrastruktuuria ja sen hyödyntämistä koskevan, julkisesti saatavilla olevan aineiston (mm. *Inspire jäsenmaan raportti: Suomi 2013-2015* ja *Inspire toimeenpanon seurantatiedot*, organisaatioiden verkkosivut yms.) sekä julkishallinnon osapuolilta pyydettävän lähdemateriaalin (mm. kokonaisarkkitehtuurityön KA-materiaalit) pohjalta. Tilaaja avustaa konsulttia materiaalin saamisessa osapuolilta.

Tilaaja tarkistaa alustavan nykytilan kuvauksen sekä konsultin laatimat työpajaan liittyvät ohjeet ja kysymykset ja lähettää ne osallistujille materiaalina valmistautumista varten ennen työpajaa. Nykytilan kuvaus tarkistetaan ja täydennetään työpajoissa ja osapuolten haastatteluissa antaman tiedon pohjalta.

Selvitystyön osana järjestetään viisi työpajaa, joiden aiheina ovat:

- alla ajankohdat

Paikkatiedot ja turvallisuus

- 14.2.2017

Paikkatiedot, liikenne, logistiikka ja matkat

- 28.2.2017

Paikkatiedot, terveys ja hyvinvointi

- 8.3.2017

Paikkatiedot ja biotalous

- 14.3.2017

Paikkatiedot, maankäyttö ja ympäristö

- 28.3.2017

Työpajoihin ja haastatteluihin pyydetään nimeämään organisaatiosta henkilöitä, jotka tuntevat hyvin organisaation prosessit sekä tietovarannot ja -järjestelmät. Kuntien osallistujia pyydetään Suomen kuntaliiton kautta. Maakuntauudistuksen tarpeet pyritään kokomaan Maakunta-digi -ryhmää kuulemalla (VM, SM, MMM, LVM, STM, Valvira, TEM, Kehak, YM, Maakuntienl, Kuntal).

Työpajat ja haastattelut jakautuvat kahteen osaan; ensin käsitellään toiminnan nykytilaa ja sen jälkeen tavoitetilaa. Keskeisiä kysymyksiä osapuolille ovat:

- ydinprosessit ja keskeiset palvelut sekä paikkatiedon rooli niissä
- tuotetut ja ylläpidetyt paikkatietoaineistot ja -palvelut
- paikkatiedon hyödyntämisen nykytila
- paikkatiedon hyödyntämisen mahdollisuudet ja potentiaali prosesseissa
- paikkatiedon ja -palvelujen tuottamisen ja tarjoamisen mahdolliset puutteet ja haasteet
- paikkatiedon ja -palvelujen hyödyntämisen mahdolliset esteet ja pidäkkeet
- tarpeelliset tukipalvelut
- tarpeelliset toimenpiteet mahdollisuuksien realisoimiseksi

Osapuolten näkemyksiä, tarpeita ja odotuksia selvitetään myös paikkatiedon tuottamisen ja hyödyntämisen volyymin sekä potentiaalın kannalta keskeisten osapuolten haastatteluin.

Organisaatioiden toivotaan ilmoittautuvan haastatteluihin kutsun perusteella oma-aloitteisesti ja keskeisten osapuolten haastattelut varmistetaan yhteydenotoilla.

Tavoitetilan kuvauksen lähtökohtana ovat etenkin *Paikkatiedon viitearkkitehtuuri* (v.1.0 VM 2016) ja julkishallinnon osapuolten osoittamat kokonaisarkkitehtuurityön (KA) materiaalit. Kuvauksessa pyritään hahmottamaan ja kirjaamaan:

- julkishallinnon ydinprosessien suhde paikkatietoinfrastruktuuriin
- prosessien olennaiset tarpeet infrastruktuurin hyödyntämiseksi ja kehittämiseksi
- kunkin osapuolen roolit infrastruktuurissa paikkatiedon ja –palvelujen tuottajana, hyödyntäjänä, kehittäjänä ja tukipalvelun tarjoajana

Selvitystyön toteutus / Vaiheet ja aikataulu

Työ alkaa vuoden 2017 alussa ja päättyy 30.4.2017; aikaa on 17 kalenteriviikkoa.
Konsultin työaikaa käytetään vähintään 55 htp.

<i>Tammi</i>	<i>Helmi</i>	<i>Maalis</i>	<i>Huhti</i>
Nykytilan kuvaus			
Työpajat			
työpajojen aikataulut	työpajoihin valmistautuminen ... ---	... ja muistioiden laatiminen Työpajat ajoittuvat jaksolle 1.2. -- 7.4. maakunta-digi –ryhmän kuuleminen	---
Haastattelut			
haastattelujen sopiminen ... niihin valmistautuminen ... ja muistioiden laatiminen ---			
Osapuolten haastatteluja 1.2.-- 12.4. ---			
Raportointi			
Väliraportti: Nykytilan luonnos Kysymysten asettelu	Väliraportointia ... Työpajojen raportteja Osapuolen näkemyksiä	Väliraportti: Tavoite- tilan luonnos	Loppuraportti: Nykytila Tavoitetila Suositukset

Selvitystyön raportointi

Haastatteluista ja työpajoista laaditaan kysymysrunkoon laaditut muistiot, jotka lähetetään tiedoksi tilaajalle ja tarkistettavaksi osallistujille. Tarkistetut muistiot työpajoista ja haastatteluista toimitetaan tilaajalle ja kootaan osaksi loppuraportointia.

Kirjeluonnos ennakkotiedoksi työpajoista ja haastatteluista kutsuttaville organisaatioille (16.1.)

Väliraportti: Nykytilan kuvaus ja kysymyksenasettelu (tammikuu)

Nykytilan alustava kuvaus laaditaan em. lähdeaineiston pohjalta ja tilaaja tarkistaa luonnoksen ennen sen jakelua osapuolille. Väliraportointiin sisältyy myös työpajojen ja haastattelujen kysymyksen asettelu, työpajojen yleinen ohjelmarunko ja kutsukirjeet, jotka tilaaja tarkistaa ennen lähettämistä.

Työpajojen ja haastattelujen raportit (1.2.-12.4.)

Kunkin työpajan pohjalta laaditaan raportti osapuolten näkemyksistä paikkatietoinfrastruktuurin palvelukyvyn parantamiseksi sekä paikkatiedon hyödyntämisen lisäämiseksi julkishallinnon prosesseissa. Osapuolten tarpeiden ja odotusten pohjalta hahmotellaan alustavasti tavoitetilaa ja suosituksia.

Väliraportti: Luonnos tavoitetilasta ja suosituksista (huhtikuu)

Työpajojen ja haastattelujen pohjalta tuotetaan luonnos paikkatietoinfrastruktuurin ja sen hyödyntämisen tavoitetilasta sekä keskeisistä suosituksista infrastruktuurin laadun, tehokkuuden ja palvelukyvyn parantamiseksi sekä infrastruktuurin saamiseksi laajaan käyttöön julkishallinnon ydinprosesseissa.

Loppuraportti: Julkishallintoa koskeva selvitys paikkatietopoliittista selontekoa varten (28.4.)

Aiempien väliraporttien ja niistä saadun palautteen pohjalta laaditaan selvitysraportti liitteineen. Loppuraportti sisältää nykytilan tarkistetun kuvauksen, yhteenvedon osapuolten näkemyksistä ja odotuksista, paikkatietoinfrastruktuurin tavoitetilan kuvauksen sekä suositukset tavoitetilan saavuttamiseksi.